

EHDOTUS VALTIONEUVOSTON ASETUKSEKSI RAVITSEMISLIIKKEIDEN TOIMINNAN VÄLIAIKAISESTA RAJOITTAMISESTA TARTUNTATAUDIN LEVIÄMISEN ESTÄMISEKSI ANNETUN ASETUKSEN 4 JA 5 §:N MUUTTAMISESTA

1 Tausta ja valmistelu

Tartuntatautilain 30.6.2021 saakka väliaikaisesti voimassa olevassa 58 a §:ssä (165/2021, muut. 304/2021) on säädetty koronavirusepidemian leviämisen estämiseksi ravitsemisliikkeiden asiakkaiden ohjeistus- ja hygieniavaatimuksista, yleisestä asiakaspaikkojen etäisyysvaatimuksesta ja toiminnan suunnitteluvollisuudesta. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä näistä vaatimuksista sekä asiakkaiden oleskeluun ja asiakaspaikkojen sijoittamiseen liittyvistä velvollisuuksista. Valtioneuvoston asetuksella voidaan myös rajoittaa ravitsemisliikkeen asiakaspaikkamäärää sekä aukiolo- ja anniskeluaikaa laissa säädettyjen edellytysten täytyessä. 19.4.2021 voimaan tulleen lakimuutoksen mukaan valtioneuvosto voi laissa säädetyillä edellytyksillä säätää aiempaa suurempia asiakaspaikkamäärän sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoituksia.

Lain 58 a §:n nojalla säädetyin 30.6.2021 saakka voimassa olevan ravitsemisliikkeiden toiminnan väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen (166/2021) 4 ja 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta maakunnittain ja ravintolatyypeittäin. Kyseinen asetus säädettiin 26.2.2021 ja sen valmistelussa otettiin huomioon viimeisin käytettävissä oleva tilannetieto koronavirusepidemian kulusta sekä arvioitiin rajoitusten välttämättömyys ja oikeasuhtaisuus alueiden epidemiatilanteissa (Muistio 25.2.2021).

Ravitsemisliikkeiden asiakasmäärien sekä anniskelu- ja aukioloaikojen aiempaa suurempia rajoituksia otettiin valtioneuvoston asetuksella maanantaista 19.4.2021 lukien käyttöön alueittain ja ravitsemisliiketyypeittäin, kun ravitsemistoiminta avattiin uudelleen koko maassa (305/2021, Muistio 15.4.2021).

Valtioneuvoston on tartuntatautilain 58 b:n 3 momentin mukaan tarkoin seurattava, ovatko säädettyjen rajoitusten edellytykset edelleen voimassa. Jo samalla viikolla eli 22.4.2021 valtioneuvosto päätti lieventää rajoituksia epidemiatilanteen parantumisen johdosta Keski-Suomen maakunnassa ja Etelä-Savon sairaanhoitopiirissä sekä Satakunnan, Kanta-Hämeen ja Pohjanmaan maakunnissa (338/2021).

Seuraavalla viikolla eli 29.4.2021 rajoituksia lievennettiin epidemiatilanteen parantumisen vuoksi Satakunnan ja Pohjanmaan maakunnissa (357/2021).

Kuluvalla viikolla epidemiatilanne on edelleen parantunut merkittävästi Itä-Savon sairaanhoitopiirissä ja Kymenlaakson maakunnassa.

Asetusehdotus on valmisteltu sosiaali- ja terveysministeriössä virkatyönä. Epidemiologisen tilanteen määrittely on perustunut sairaanhoitopiirien ja Ahvenanmaan maakunnan kantoihin perustuvaan Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen 5.5.2021 saatuun lausuntoon. Lausuntoja ei ole pyydetty.

Asetusehdotusta ei ole tarkastettu oikeusministeriön laintarkastuksessa, koska ainoastaan alueiden luetteloa kahdessa pykälässä koskevan muutoksen esittely on kiireellinen (VNOS 32 §).

2 Nykytila ja ehdotetut muutokset

Valtioneuvoston asetuksella säädettiin 16.4.2021 vallitsevan epidemiatilanteen edellyttämiä tartuntatautilain 58 a §:ssä tarkoitettuja rajoituksia tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Asetus on ollut voimassa 19.4.2021 lähtien eikä rajoitusten perusteisiin ole tullut muutoksia. Esitetyt muutokset koskevat siten niitä muutoksia, joita on tapahtunut alueiden epidemiatilanteissa.

Epidemiatilanne on Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen lausunnon 5.5.2021 mukaan valtakunnallisesti seuraava:

Suomen koronavirusepidemia on taittunut maaliskuun huippuvaiheen jälkeen. Eroja sekä ilmaantuvuudessa (väestöön suhteutetut uutena todetut tapaukset) että ajallisessa kehityksessä esiintyy kuitenkin Suomen maantieteellisten alueiden välillä.

Koko maan ilmaantuvuus on laskenut edellisten viikkojen aikana. Ilmaantuvuus oli 14 vrk:n ajanjaksolla 100 000 henkeä kohden 81 ajalla 5.–18.4. ja 54 ajalla 19.4.–2.5. Uusia tapauksia todettiin näinä ajanjaksoina 4 472 ja 2 980. Helsingin ja Uudenmaan sairaanhoitopiirissä 14 vrk:n ilmaantuvuus on laskenut näinä ajanjaksoina 144:stä 87:ään.

Vaikka koronavirusepidemia on selvästi rauhoittunut viime viikkojen aikana, tartuntojen määrän tai sairaalahoidon kuormituksen perusteella ei aikuisväestöä koskevia fyysisten kontaktien rajoituksia voi vielä selvästi vähentää. Erityisesti herkemmin tarttuvien virusmuunnosten yleistymisen johdosta epidemian nopean uudelleenleviämisen riskin ei voida vielä arvioida väistyneen.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on lausunnossaan todennut seuraavan alueellisen epidemiatilanteen:

Alueiden kokonaisarvio epidemiatilanteesta 28.4.2021

Leviämisvaihe: *Helsingin ja Uudenmaan (HUS), Etelä-Karjalan, Päijät-Hämeen ja Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirit (neljä aluetta).*

Kiihtymisvaihe: *Kymenlaakson, Kanta-Hämeen, Pirkanmaan, Itä-Savon ja Länsi-Pohjan sairaanhoitopiirit sekä Ahvenanmaan maakunta (kuusi aluetta).*

Perustaso: *Satakunnan*, Keski-Suomen, Etelä-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Vaasan, Etelä-Savon, Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Pohjanmaan**, Kainuun ja Lapin sairaanhoitopiirit (11 aluetta).*

** Satakunnassa Eura ja Kokemäki leviämisvaiheessa.*

*** Pohjois-Pohjanmaalla Oulu kiihtymisvaiheessa.*

Satakunnan sairaanhoitopiiri on siten suurimmaksi osaksi palannut 29.4. kiihtymisvaiheesta perustasolle. Tämä muutos oli tiedossa ja voitiin ennakoida jo 29.4.2021 voimaan tullessa asetuksen muutoksessa.

Ahvenanmaan maakunta on palannut 3.5. leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen.

Pirkanmaan sairaanhoitopiiri on palannut 4.5. leviämisvaiheesta kiihtymisvaiheeseen.

Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirissä Oulu on siirtynyt perustasolta kiihtymisvaiheeseen.

Epidemiologiset perusteet ravitsemisliikkeitä koskeviin päätöksiin ovat ennallaan, eikä ristiriitaa synny perustasolle siirtyneiden sairaanhoitopiirien oman arvion kanssa. Satakunnan leviämisvaiheessa olevissa kunnissa tartunnan jäljitysaste on korkealla ja suurin osa uusista tartunnoista ilmenee karanteenin yhteydessä. Pohjois-Pohjanmaan tartunnoista suurin osa liittyy Oulun sairaalaepidemiaan ja Oulussa tartunnanlähteistä 95 % on pystytty selvittämään.

Itä-Savon sairaanhoitopiirissä epidemiatilanne on nopeasti parantunut. Tämä muutos merkitsee sitä, että alueella voidaan ottaa käyttöön yleisesti perustasolla oleville alueille säädetty rajoitukset.

Kymenlaakson maakunnassa epidemiatilanne on parantunut siten, että leviämisvaiheen rajoituksista voidaan siirtyä lievempiin rajoituksiin.

Muutoin alueiden epidemiatilanteissa ei ole tapahtunut asetuksessa säädettyihin rajoituksiin vaikuttavia muutoksia eli muutoin 19.4.2021 voimaan tulleet ja 22.4.2021 ja 29.4.2021 muutetut alue- ja ravintolatyypikohtaiset rajoitukset ehdotetaan säilytettäväksi ennallaan (epidemiatilanteesta LIITE).

Näyttää välttämättömältä, että rajoitusten tasoa tulee lieventää jo tulevalla viikolla hallitusti. Vaikka epidemiatilanne on parantunut jo joitakin viikkoja ja vaikka valtioneuvosto on todennut, että maassa eivät enää 27.4.2021 vallitse valmiuslain 3 §:ssä tarkoitetut poikkeusolot, on kuitenkin vielä olemassa erityisesti muuntuneiden virusten aiheuttama uhka epidemian kiihtymiseen.

Ravintolasulun, muiden jo toteutettujen sulkutoimien ja muiden eri alueilla toteutettujen toimien aikaansaamaa hyvää kehitystä ei haluta katkaista tai pahimmassa tapauksessa antaa epidemian lähteä uudelleen kiihtymään. Kun tavoitteena on siirtyä hallitusti voimakkaista sulkutoimista kohti rajoitusten poistamista, käytännössä rajoitukset ovat vallitsevissa poikkeusoloissa epidemiatilanteen mukaisesti ensin lyhyen ajan merkittäviä ja tämän jälkeen asteittain voimakkaasti lieveniä.

Asetuksen 4 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden asiakasmäärän rajoittamisesta eri alueilla epidemiatilanteen ja ravitsemisliiketyypin mukaisesti. Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella toimivien ravitsemisliikkeiden rajoituksia lievennettäisiin siten, että alkoholijuomien anniskelua pääasiallisena ravitsemistoimintanaan pitävien liikkeiden asiakasmäärä rajoitettaisiin puoleen normaalista ja muiden ravitsemisliikkeiden asiakasmäärä kolmeen neljäsosaan normaalista.

Asetuksen 5 §:ssä säädetään ravitsemisliikkeiden anniskelu- ja aukioloajan rajoittamisesta eri alueilla. Kymenlaakson maakunta siirrettäisiin pykälän 1 momentista 2 momenttiin eli alkoholijuomien anniskelua pääasiallisena ravitsemistoimintanaan pitävien liikkeiden anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 18 ja sallittu aukioloaika olisi kello 05-19. Muissa liikkeissä anniskelu olisi lopetettava viimeistään kello 19 ja sallittu aukioloaika olisi kello 05-20.

Itä-Savon sairaanhoitopiirin alueella alkoholijuomien anniskelu olisi jatkossa lopetettava viimeistään kello 22 ja liikkeen saisi pitää avoinna ravitsemistoiminnan asiakkaille kello 5:stä kello 23:een.

Edellä mainitut Itä-Savon sairaanhoitopiiriä koskevat muutokset merkitsevät, että alueen rajoitukset koskevat jälleen samanlaisina koko Etelä-Savon maakuntaa.

Koska muutokset liittyvät rajoitusten alueellisen välttämättömyyden arviointiin, asetus on tarkoitettu tulemaan voimaan seuraavana päivänä asetuksen antamisen jälkeen eli 7.5.2021.

3 Vaikutukset

Tartuntatautilaissa tarkoitettujen ravitsemistoiminnan väliaikaisten rajoitusten taloudellisia ja muita vaikutuksia on kuvattu viimeksi hallituksen esityksessä HE 32/2021 vp.

Ravitsemisliikkeitä koskevalla sääntelyllä ei pystytä yksin vaikuttamaan covid-19-viruksen leviämiseen, mutta se on välttämätön ja tarpeellinen osa yhteiskunnan eri alueille ulottuvien rajoitusten ja velvoitteiden muodostamaa keinovalikoimaa. Vaikka yksittäisten rajoitustoimien vaikutusta epidemian kulkuun ja tartuttavuusluvun muutokseen on erittäin vaikeaa tutkia ja määrittää ennalta, ravitsemistoiminnan rajoitusten arvioidaan siten suojaavan väestöä tartuntataudin leviämiseltä. Ehdotetut rajoitusten alueelliset lievennykset perustuvat siihen, että alueiden tilanteen parannuttua rajoitusten ei enää katsota olevan välttämättömiä.

Asetuksella olisi myönteisiä vaikutuksia ravitsemisliikkeiden toimintaan Itä-Savon sairaanhoitopiirissä ja Kymenlaakson maakunnassa, joissa rajoitukset lievenevät.

LIITE

Epidemiatilannetta on valmistelun yhteydessä selvitetty alueittain seuraavasti:

A. Leviämisvaihe**Helsingin ja Uudenmaan SHP (Uudenmaan maakunta)**

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:

	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Leviämisvaihe Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	144	87
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		1,3 %

Etelä-Karjalan SHP (Etelä-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:

	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Leviämisvaihe Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	68	46
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		1,5 %

Päijät-Hämeen SHP (Päijät-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:

	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Leviämisvaihe Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	123	96
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		3 %

Varsinais-Suomen SHP (Varsinais-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:

	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Leviämisvaihe Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	119	81
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		2,2 %

B. Kiihtymisvaihe

Satakunnan SHP (Satakunnan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.) 31	Vk 16-17 (19.4.–2.5.) 25
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,7 %

Pirkanmaan SHP (Pirkanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.) 62	Vk 16-17 (19.4.–2.5.) 56
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		1,1 %

Kanta-Hämeen SHP (Kanta-Hämeen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.) 31	Vk 16-17 (19.4.–2.5.) 53
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		2,4 %

Kymenlaakson SHP (Kymenlaakson maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.) 77	Vk 16-17 (19.4.–2.5.) 26
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,6 %

Itä-Savon SHP (Etelä-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.) 160	Vk 16-17 (19.4.–2.5.) 13
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0 %

Länsi-Pohjan SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	22	57
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,7 %

Ahvenanmaan maakunta

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Kiihtymisvaihe
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	113	46
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,6 %

C. Perustaso
Keski-Suomen SHP (Keski-Suomen maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	29	6
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,1 %

Pohjois-Karjalan SHP (Pohjois-Karjalan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	9	13
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,4 %

Vaasan SHP (Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	29	14
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,6 %

Etelä-Pohjanmaan SHP (Etelä-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	29	11
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,6 %

Pohjois-Savon SHP (Pohjois-Savon maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	18	11
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,5 %

Pohjois-Pohjanmaan SHP (Pohjois-Pohjanmaan maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	24	38
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,9 %

Kainuun SHP (Kainuun maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	27	17
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0 %

Lapin SHP (Lapin maakunta)

Alueen oma kokonaisarvio epidemiatilanteesta 5.5.2021:		Perustaso
Ilmaantuvuus (tapausta/100 000 asukasta)	Vk 14–15 (5.4. – 18.4.)	Vk 16-17 (19.4.–2.5.)
	7	5
Positiivisten näytteiden osuus (%) testatuista näytteistä, vk 17		0,1 %